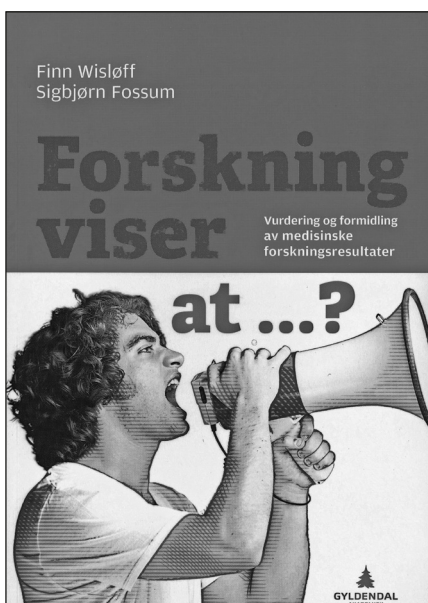


# Godt om forskning

*Michael 2012; 9: 405–8.*



Wisløff, Finn  
Fossum, Sigbjørn  
*Forskning viser at...?*  
*Vurdering og formidling av medisinske forskningsresultater*  
Oslo: Gyldendal Akademisk, 2012  
359 s. Ill. Pris: 345,-.

*Med utgangspunkt i en del gjengse, tabloide påstander om hva medisinsk forskning viser, drøfter de to erfarne professorene ved Det medisinske fakultet i Oslo Finn Wisløff og Sigbjørn Fossum hvordan medisinske forskningsresultater blir til og hvordan de bør tolkes. Selv om boken gjelder medisinsk forskning, og egentlig bare en del av denne, gir den et godt innblikk i forskning i sin alminnelighet.*

*Den bør være meget velegnet som innføringsbok for nye legestudenter og tilsvarende grupper.*

Da jeg begynte å lese i anmeldereksemplaret av denne boka, må jeg innrømme at jeg ikke ga meg før jeg var kommet til siste side. Dette har først og fremst følgende forklaring: Omtrent hele tiden siden studieplanen «Oslo -96» ble innført ved Det medisinske fakultet, Universitetet i Oslo i 1996, har jeg hatt både forelesninger og gruppeundervisning, såkalt PBL – undervisning («problembasert læring») for studentene i første studieår. Det er

et helt spesielt klientell å ha foran seg. Nesten uten unntak åpne, allsidig interesserte, generelt nysgjerrige, lyttende og kunnskapssugne ungdommer. Og absolutt uten unntak – gnistrende intelligente. Hvis man som veileder sier noe uklart eller feil, kommer kommentarene lynsnart. Dette forplikter. Jeg biter meg selv av og til i leppen og lurere på om undervisning og undervisningsmaterieell simpelthen er bra nok.

Bare etter noen få sider i Wisløffs og Fossums bok er jeg blant mine venner førsteårsstudentene. Dette må være snadder for dem. Man kan si hva man vil om pensum i første år, men jeg synes faktisk det er ganske vanskelig. Det er mye forskjellig, fra samfunnsmedisin via biologi, statistikk og atferdsfag til etikk. Det er mye å lese, og ettersom studieplanen inneholder få forelesninger, blir lærebøkene, PBL-oppgavene og andre typer øvelser særlig viktige. Og i egenskap av mangeårig medlem av klagekommisjonen for første års eksamen, vet jeg hva som kan gå galt.

Jeg så etter få kapitler at her hjelper Wisløff og Fossum til for at det ikke skal gå galt til eksamen. De bruker et vellykket pedagogisk knep. De tar fatt i slike tabloide medisinske sannheter som fra tid til annen lanseres ukritisk og synker ned i folkedypet. Ny behandling som virker. At 1-2 glass vin om dagen er sunt. At lavkarbo gjør oss friskere. At en kapsel «Q10» om dagen gir oss mer energi. Gir mobiltelefonen hjernesvulst? Bør man «screene» for prostatakreft? Osv., osv. Med utgangspunkt i slike spørsmål geleider forfatterne leserne gjennom hvordan kunnskapen om problemet er blitt til, hvilken styrke og hvilke begrensninger de bakenforliggende studiene har, hvordan resultatene er blitt tolket og hvordan de er blitt presentert. Stille og rolig, neste umerkelig, utvikles teksten i kapitlene til å bli en god innføring i vitenskapelig metode. Om de ikke lærer alt de trenger, lærer studentene i alle fall hva som er viktig og hva som er mindre viktig i forhold til den aktuelle problemstillingen. Siden de utvalgte eksemplene dekker et bredt spekter, blir vitenskapelig tenkning og vitenskapelig metode belyst fra flere kanter.

Jeg kjenner mine førsteårsstudenter og antar derfor at denne boka må gå «rett hjem». Den er greit og hyggelig skrevet, men likevel presis og eksakt. Illustrasjonene er få, men velvalgte og pent presentert i fargetrykk. Det er utdypende tekstbokser her og der, og disse knytter gjerne stoffet enda nærmere til aktuelle spørsmål i tiden. Noen steder har kapitlene et kommentaravsnitt etterpå, og boka har et vedlegg bakerst, et 28 siders kapittel med tittelen «Hva er et gen?».

Kapitlet om publisering (side 323ff.) likte jeg godt. Likeledes avsnittet om forskning som kultur (328–329).

Holdt min begeistring seg gjennom alle de 359 sidene? Var det ikke noe jeg likte mindre enn annet?

Første innvending gjelder omslaget. Se på bildet av det. Signalene som der sendes ut, er etter mitt skjønn misvisende. Det er ikke først og fremst medias markskrikerske tabloidoppslag boka skyter ned, evt. torpederer. Bokas budskap er å være en god innføring i bruk av vitenskapelig litteratur. Det som formidles gjennom omslagets ropert er bare inngangsporten til en seriøs tekst.

Boka har to deler. Den første handler om klinisk forskning, den andre om medisinsk grunnforskning. Med tanke på mine studenter, synes jeg første del fungerer best. Det kan selvsagt komme av at medisinsk grunnforskning er både vanskelig og vanskelig å forklare. Mitt inntrykk kan også komme av at jeg er drøyt femti år eldre enn mine studenter. Selvsagt er genetik viktig, men jeg synes kanskje at genetik har fått uforholdsmessig stor plass i boka, vel å merke i forhold til andre temaer som også kunne fortjent bred omtale. Og dessuten – som forfatterne selv sier på side 254 – litteratur om dette er «ferskvare» på grunn av den rivende utviklingen. «Hva mener vi med et gen?» omtales fra side 244 og utover, og så kommer det altså et svært vedlegg om samme emne fra side 331. Foregår det ikke medisinsk relevant grunnforskning også på andre felter? Innen andre realfag? Innen medisinske atferdsfag? Medisinsk etikk? Medisinsk statistikk? Helseøkonomi? Statsvitenskap? Samfunnsmedisin? Osv. ?

Det er egentlig synd at boka bare tar for seg klinisk forskning og medisinsk grunnforskning. Selv om dette er sagt fra helt klart i teksten, er det litt uheldig at man dermed sementerer et inntrykk av at det er bare dette medisinsk relevant forskning består av.

En av de viktigste barrierene for å sette seg inn i nytt fagstoff, er fremmed fagspråk. Akronymer kan føles som piggrådgerder i tilegnelsen av en teksts innhold. De fleste ting lar seg uttrykke rimelig klart på vanlig norsk, hvis man bestreber seg på det. Språket i boka er stort sett meget klart og greit, men i genetikkapitlene er det enkelte stammespråktendenser. For eksempel kunne cystisk fibrose vært skrevet helt ut, ikke bare CF. Og det kommer atskillig flere slike forkortelser.

Duchennes muskeldystrofi omtales på side 257–258. Jeg tror de første års PBL-studentene som skal slåss med dette temaet, hadde satt pris på om det der også hadde stått litt om sannsynlighetsregning og Bayes teorem – for hvor stor er egentlig sjansen for å få denne sykdommen?

Det burde vært et register bak. Med sikte på bokas målgruppe kunne de mange og nyttige litteraturhenvisningene gjerne ha fulgt samme standard som f. eks. i *Tidsskrift for Den norske legeforening*.

Sammenfattende vil jeg konkludere, til tross for noe småpirk, at dette er en svært god bok som må være midt i blinken for nye legestudenter, men som også bør ha vid appell utenfor denne gruppen.

Til forfatterne vil jeg si: Gratulerer! Til studentene mine vil jeg si: Løp og kjøp!

*Øivind Larsen*  
*Institutt for helse og samfunn*  
*Universitetet i Oslo*  
*oivind.larsen@medisin.uio.no*